

Hemşirelik Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Faktörler

Tülay Ayyıldız¹, Dilek Konuk Şener², Funda Veren¹, Hülya Kulakçı¹, Fatma Akkan³, Asuman Ada³, Ayşe Aldoğan³, Kezban Yeral³, Azize Emek³, Derya Tetik³, Gülşah Dinç³

¹Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Yüksek Okulu, Hemşirelik, Zonguldak, Türkiye

²Düzce Üniversitesi, Sağlık Yüksek Okulu, Hemşirelik, Düzce, Türkiye

³Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Yüksek Okulu, Hemşirelik, Zonguldak, Türkiye

ÖZET

Amaç: Araştırma, üniversite öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri, benlik saygısı ve kaygı düzeylerinin akademik başarılarına etkisini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Çalışma Planı: Araştırma Bülent Ecevit Üniversitesi Zonguldak Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören, araştırmanın yapıldığı dönemde okula devam eden ve araştırmaya katılmayı kabul eden 308 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla 23 sorudan oluşan tanıtıcı bilgi formu, Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği ve Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, Kolmogorov-Smirnov testi, ortalama, standart sapma, ortanca (min-max), Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis varyans analizi ve Spearman korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular-Sonuç: Öğrencilerin akademik ortalamalarının cinsiyet ($p=0.0001$), öğrencilerin geldikleri lise türü (0.015) ve hemşirelik mesleğinin saygınlığı hakkındaki düşüncelerine ($p=0.04$) göre farklılaştığı belirlenmiştir. Hemşirelik Bölümü öğrencilerinin akademik başarıları ile tercih sıralaması, kazanma yılı, Benlik Saygısı Ölçeği, Sürekli Kaygı Puanları arasında anlamlı ilişki saptanmazken, öğrencilerin yaşları ($p=0.04$, $r=0.11$) ve sınıfları arasında ($p=0.001$, $r=0.33$) anlamlı ve pozitif yönde, Durumluk Kaygı Puanları ($p=0.03$, $r=-0.12$) arasında ise anlamlı ve negatif yönde ilişki olduğu belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: hemşirelik, üniversite öğrencisi, akademik başarı, benlik saygısı, kaygı düzeyi

FACTORS INFLUENCING THE ACADEMIC ACHIEVEMENT OF NURSING STUDENTS

ABSTRACT

Purpose: This research has been conducted so as to determine the effects of university students' socio-demographic characteristics, self-esteem and levels of anxiety on their academic achievement in a descriptive way.

Study plan: The research was conducted with 308 students attending the nursing department of Bülent Ecevit University Zonguldak Health High School and agreed to participate in the research. A 23-item information form which had been developed by the researchers in order to determine the students' socio-demographic characteristics, the Coopersmith self-esteem scale, and state and constant anxiety scale were used as the tools of data collection. Kolmogorov-smirnov test, averages, standard deviations, mean (min-max), Mann-Whitney U test, Kruskal-Wallis variance test, and Spearman's correlation analysis were employed for the analysis of the data.

Findings-Results: It was found that the students' academic averages differed on the basis of gender ($p=0.0001$), the type of high school they came from, and their views on the prestige of the nursing profession ($p=0.04$). It was also found that there were no significant differences between the nursing students' academic achievement and their ordering of their preference of schools, the year they won the exam to enter the school, the scores they received in the self-esteem scale and their constant anxiety scores; whereas significant positive correlations were found between their age ($p=0.04$, $r=0.11$) and their school years ($p=0.001$, $r=0.33$), and significant negative correlations were found between their state anxiety scores ($p=0.03$, $r=-0.12$).

Key words: nursing, university students, academic achievement, self-esteem, level of anxiety

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tanımıyla sağlık, “yalnızca hastalık ve sakatlığın olmaması değil, fiziksel, mental ve sosyal olarak tam bir iyilik halini belirten durum” olarak tanımlanmıştır (1,2,3,4). Sağlık bakımı, insanın temel haklarından biridir. Temel sağlık hizmetlerinin başarısı, sağlık bakım sistemindeki değişikliklerin hastanın bakım standardını arttıracak şekilde kullanılmasına, bakım verecek hemşire ve diğer sağlık personelinin iyi yetiştirilmesine bağlıdır (5). Hemşirelerin niteliğinin gelişmesindeki en önemli koşullardan biri eğitim kalitesinin yüksekliğidir. Hızlı teknolojik gelişmeler ve artan hemşirelik araştırmaları hemşireleri bilgili olmaya ve eleştirel-bilimsel düşünme becerilerini geliştirmeye itmektedir. Modern eğitim anlayışında bilgileri sorgulamadan kabul etmek yerine neyi, niçin ve nasıl öğrenmesi gerektiğini sorgulayan, eleştirel düşünen, edindiği bilgileri kullanan, geliştiren, kendine güvenen ve yeni bilgi üretmede yetenekli bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır (6,7).

Bireylerin, sunulan eğitimden en üst düzeyde yararlanıp, başarılı ve mutlu olabilmesi birçok etmenin karşılıklı etkileşimine bağlıdır. Sunulan eğitimin kalitesi, bireyin yaş, cinsiyet, anne baba eğitimi, barınma yeri ve ruhsal hastalık varlığı gibi bazı bireysel ve ailesel farklılıklar bu etmenlerin başında yer alır (8,9). Yapılan çalışmalar, bireysel farklılıklar arasında yer alan çalışma alışkanlıkları, sınav kaygısı, benlik saygısı gibi değişkenlerin de gerek psikolojik sağlık gerekse akademik başarı üzerinde oldukça önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (10).

Benlik saygısı, kendinden memnun olma, kendini olumlu, beğenilmeye, sevilmeye değer bulma ve özüne güvenmeyi sağlayan olumlu ruh halidir. Kişinin kendine olan güvenini, kendisi hakkındaki doyum duygusunu ifade etmektedir. Bireyin kendini değerli hissetmesi, yeteneklerini, bilgi ve becerilerini ortaya koyabilmesi ve başarılı olması, toplum içinde kabul görmesi, sevilmesi ve bedensel özelliklerini benimsemesi gibi etmenler benlik saygısının oluşmasında ve gelişmesinde önemli bir yere sahiptir (11,12). Yüksek benlik saygısı, iyimserlik, kendine güven, etkin baş etme mekanizmalarının kullanımı, fiziksel ve ruhsal sağlığın rahatlığı ile de ilişkilidir. Bu kişiler olaylara ve insanlara, başarılı olacakları ve iyi karşılanacakları beklentisi ile yaklaşmaktadırlar (13,14). Bunun sonucunda bu bireyler daha az hata yapmakta, daha çok başarılı olmakta ve kendini daha önemli ve değerli hissetmektedirler (12).

Benlik saygı düzeyi yüksek olan öğrenciler sosyal ilişkilerinde ve okul çalışmalarında daha girişimci, daha güvenli ve yeni şeyler öğrenmeye daha meraklıdırlar. Benlik saygısı

düzeyleri düşük öğrenciler ise bunların aksine, kendilerine daha az güven duyar ve onlardan istenenleri başaramayacakları duygusunu daha yoğun yaşarlar (15).

Öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen bir diğer faktör ise kaygı düzeyleridir. Kaynağı belirsiz korkuya kaygı (anksiyete) denilir. Durumluk kaygı bireyin içinde bulunduğu durumu, tehdit eden ve tehlike yaratan biçimde algılamasından kaynaklanır. Durumluk kaygı tepkileri uyarılma, uyanıklık, korku, kuruntu, şaşkınlık, benlik saygısında düşme gibi negatif duygulardan oluşur. Sürekli kaygı ise, doğrudan doğruya çevreden gelen tehlikelere bağlı olmayan, içsel kaynaklı bir anksiyete türüdür. Bu kişiler, sürekli olarak huzursuzluk içinde yaşayan ve genellikle mutsuz olan bireylerdir (16,17).

Kaygı hem etkili çalışabilmek için gerekli olan sağlıklı düşünme yeteneğini ve belleği hem de sınav esnasında başarılı olmak için gereken zihin açıklığını engelleyebilmektedir (18). Ayrıca hemşirelik öğrencileri bir üniversite öğrencisi ve genç olarak yaşadıkları çatışmaların yanı sıra okul ve hastane çevresinin yarattığı birtakım sorunlarla da yüz yüze gelmektedirler. Hemşirelik eğitimi bu yönden oldukça stres yüklü bir eğitimidir. Böylesine stresli bir eğitim öğrencilerin kaygı düzeylerini ve akademik başarılarını etkilemektedir (17).

Bu doğrultuda araştırma, Bülent Ecevit Üniversitesi Zonguldak Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri, benlik saygısı ve kaygı düzeylerinin akademik başarılarına etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Gereç yöntem

Araştırmanın tipi: Araştırma, hemşirelik öğrencilerinin akademik başarılarına etki eden faktörleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın evren ve örnekleme: Araştırmanın evrenini, Bülent Ecevit Üniversitesi Zonguldak Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü öğrencileri oluşturmuştur (N=392). Örneklem seçilmeyip evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmış ve evrenin %78.5'ine ulaşılmıştır (n=307).

Veri toplama araçları: Birinci bölümde, araştırmacılar tarafından öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla 23 sorudan oluşan tanıtıcı bilgi formu, ikinci bölümde ise Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği ile Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği kullanılmıştır.

Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği (BSÖ): Öğrencilerin benlik saygısı puanlarını saptamada Stanley Coopersmith (1986) tarafından geliştirilmiş olan, Turan ve Tufan (1987) tarafından Türkçeye uyarlanarak geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan BSÖ kullanılmıştır. Turan ve Tufan birer yıl arayla yapmış oldukları çalışmalarda ölçeğin test-tekrar test güvenilirliğini 0.65 ve 0.76 olarak saptamışlardır. Ölçek, "benim gibi" ya da "benim gibi değil" biçiminde işaretlenebilen 25 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerde kişinin hayata bakış açısı, aile ilişkileri, sosyal ilişkileri ve dayanma gücü ile ilgili ifadeler bulunmaktadır. Ölçekte her doğru ifade "4", yanlış ifade "0" puan olmak üzere ölçekten alınabilecek en yüksek puan 100, en düşük puan ise 0'dır. Ölçekten alınan puanın ortalamasının 50'nin altında olması benlik saygısının düşüklüğüne, 50'nin üzerinde olması benlik saygısının yüksekliğine işaret etmektedir (12).

Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği: Ölçek, Spielberger ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş, Öner ve Le Compte (1985) tarafından Türkçeye çevrilerek geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçekte bireylerin kendi duygularını ifade etmede kullanabilecekleri 40 ifade bulunmaktadır. Bunlardan ilk yirmisi duruma bağlı kaygı düzeyini ölçmekte olup, her ifade için dört seçenek konularak puanlanmıştır. Bunlar: "Hiç"(1), "Biraz"(2), "Çok"(3), "Tamamıyla"(4) şeklindedir. Ölçekte iki tür ifade bulunmaktadır. Bunlara, doğrudan ya da düz (direkt) ve tersine dönmüş (reverse) ifadeler denilmektedir. Doğrudan ifadeler; olumsuz duyguları, tersine dönmüş ifadeler ise; olumlu duyguları dile getirmektedir. Tersine dönmüş ifadeler: 1., 2., 5., 8., 10., 11., 15., 16., 19., 20. maddelerdir. Doğrudan ifadelerin toplam puanından tersine dönmüş ifadelerin toplam puanı çıkarılarak elde edilen değere durumluk kaygı ölçeğinin değişmez değeri olan 50 sayısı eklenerek durumluk kaygı puanları elde edilmektedir.

Ölçeğin 21'den 40'a kadar olan maddeleri bireyin sürekli kaygı düzeyini ölçmektedir. Yine her bir ifade için dört seçenek konularak puanlanmıştır. Bunlar: "Hemen hiçbir zaman"(1), "Bazen"(2), "Çok zaman"(3), "Hemen her zaman"(4) şeklindedir. Bu bölümde de yedi tane tersine dönmüş ifade bulunmakta olup bunlar: 21., 26., 27. 33., 36., 39. maddelerdir. Doğrudan ifadelerin toplam puanından, tersine dönmüş ifadelerin toplam puanı çıkarılarak, sürekli kaygı ölçeğinin değişmez değeri olan 35 eklendiğinde bireyin sürekli kaygı düzeyi elde edilmektedir (17,19).

Verilerin toplanması

Veri toplama araçları, 02.01.2012 – 13.01.2012 tarihleri arasında araştırmayı katılmayı kabul eden ve okula devam eden hemşirelik öğrencilerine araştırmacılar tarafından uygulanmıştır.

Araştırma öncesi okul müdürlüğünden yazılı izin alınmıştır. Örneklem grubunda yer alan öğrencilerin sözlü onamları alınmıştır. Çalışmaya katılımda gönüllülük esas alınmıştır. Öğrencilere dağıtılan veri toplama araçlarını aynı gün içinde doldurmaları beklendikten sonra geri toplanmıştır.

Araştırmanın sınırlılıkları

Araştırma verileri Bülent Ecevit Üniversitesi Zonguldak Sağlık Yüksekokulu hemşirelik öğrencileriyle sınırlıdır.

Verilerin değerlendirilmesi

İstatistiksel değerlendirme SPSS 18.0 (SPSS, Inc., Chicago, IL, USA) programı kullanılarak yapılmıştır. Sayısal değişkenlerin normal dağılıma uygunlukları Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Değişkenler için tanımlayıcı istatistikler ortalama, standart sapma, ortanca (min-max) olarak ifade edilmiştir. Sayısal değişkenler bakımından iki grubun karşılaştırılmasında parametrik test varsayımları sağlanmadığı için Mann-Whitney U testi, üç ve daha fazla grubun karşılaştırılmasında Kruskal-Wallis varyans analizi kullanılmıştır. İki sayısal değişken arasındaki ilişki veriler parametrik test varsayımlarını sağlanmadığı için Spearman korelasyon analizi ile incelenmiştir. Sonuçlar %95 güven aralığında değerlendirilmiş ve $p < 0.05$ değeri anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular

Öğrencilerin yaş ortalamasının 22.4 ± 1.8 (18–29) ve %80.1'inin (n=246) kız, %19.9'unun (n=61) erkek olduğu tespit edilmiştir. Bu öğrencilerin %28.3'ünün (n=87) 1.sınıf, %20.8'inin (n=64) 2.sınıf, %20.5'inin (n=63) 3.sınıf, %30.4'ünün (n=93) 4.sınıf olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin mezun oldukları lise incelendiğinde, %45.0'inin (n=138) düz lise, %6.2'sinin (n=19) meslek lisesi, %22.5'inin (n=69) süper lise, %24.3'ünün (n=75) Anadolu Lisesi, %2.0'sinin (n=6) kolej olduğu görülmüştür. Kardeş sayılarına bakıldığında ise, %5.2'sinin (n=16) tek çocuk, %33.9'unun (n=104) iki kardeşi, %29.3'ünün (n=90) üç kardeşi, %31.6'sının (n=97) dört ve üzeri kardeşi olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin anne-babalarının çalışma ve eğitim durumlarına bakıldığında; annelerinin %1.0'inin (n=3) memur, %2.0'sinin (n=6) işçi, %5.3'ünün (n=17) emekli, %8.2'sinin (n=26) serbest meslek, %81.9'unun (n=250) ev hanımı, %1.6'sının (n=5) diğer meslek gurubunda olduğu; babalarının %18.3'ünün (n=56) memur, %15.3'ünün (n=47) işçi, %38.2'sinin (n=116) emekli, %15'inin (n=46) serbest meslek, %4.7'sinin (n=16) işsiz, %8.5'sinin (n=26) diğer meslek

gurubunda olduğu tespit edilmiştir. Annelerin %17.1'inin (n=52) okur yazar ve okur yazar olmadığı, %57.0'inin (n=175) ilkokul, %14.0'ünün (n=43) ortaokul, %12.1'inin (n=37) lise ve üzeri eğitim aldığı; babaların %6.8'inin (n=21) okur yazar ve okur yazar olmadığı, %40.5'inin (n=124) ilkokul, %16.6'sinin (n=51) ortaokul, %36.1'inin (n=111) lise ve üzeri eğitim aldığı belirlenmiştir.

Öğrencilerin yetiştiği ailelerin %82.4'ünün (n=253) çekirdek, %12.7'sinin (n=39) geniş, %4.9'unun (n=15) parçalanmış aile olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin hayatlarının büyük bir bölümünü %12.7'sinin (n=39) köyde, %8.1'inin (n=25) kasabada, %41.7'sinin (n=128) küçük şehirde, %37.5'inin (n=115) büyük şehirde geçirdiği ve %25.2'sinin (n=78) ailesiyle, %1.6'sinin (n=5) akraba yanında, %37.1'inin (n=114) yurttan, %33.1'inin (n=101) arkadaşları ile, %3.0'ünün (n=9) yalnız olarak ikamet ettikleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin %66.4'ünün (n=204) kendi isteğiyle, %15.6'sinin (n=48) ailesinin isteğiyle, %16'sinin (n=49) garanti meslek olması sebebiyle, %2'sinin (n=6) diğer sebeplerle hemşireliği tercih ettikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin hemşirelik mesleğinin saygınlığı hakkındaki düşünceleri incelendiğinde, %27.1'inin (n=83) saygınlığının iyi, %17.0'sinin (n=52) saygınlığının orta, %18.6'sinin (n=57) saygınlığının kötü olduğunu düşündükleri ve %37.3'ünün (n=115) ise fikrinin olmadığı belirlenmiştir.

Öğrencilerin ölçek puanları incelendiğinde "Durumluk Kaygı Ölçeği"nden 42.61 ± 7.18 , "Sürekli Kaygı Ölçeği"nden 52.35 ± 5.99 ve "Benlik Saygısı Ölçeği"nden 70.60 ± 16.40 puan aldıkları belirlenmiştir (Tablo 1).

Öğrencilerin akademik ortalamalarının cinsiyete ($p=0.0001$) göre farklılaştığı, kız öğrencilerinin erkek öğrencilere göre daha başarılı olduğu belirlenmiştir. Akademik ortalama ile öğrencilerin geldiği lise türüne göre akademik ortalamaların değiştiği saptanmıştır ($p=0.015$). İkili karşılaştırmalar sonucunda düz lise ve süper liseden gelen öğrencilerin akademik ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunurken ($p=0.003$) diğer liseler arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Hemşirelik mesleğinin saygınlığının iyi olduğunu düşünen öğrencilerin akademik ortalamalarının diğer gruplara göre yüksek olduğu belirlenmiştir ($p=0.04$).

Akademik ortalama ile anne, baba eğitimi, öğrencinin ikamet ettiği yer ve hayatının büyük kısmını geçirdiği yerleşim yeri arasında farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 1. Öğrencilerin sayısal değişkenlerden aldıkları puan ortalamaları

Değişkenler	Standart				
	Ortalama	sapma	Ortanca	Minimum	Maksimum
Akademik ortalama	2.71	0.51	2.83	0.33	3.92
Yaş	22.37	1.76	22.00	18.00	29.00
Tercih sırası	9.61	7.00	8.00	1.00	31.00
Durumluk Kaygı Ölçeği	42.61	7.18	42.00	22.00	70.00
Sürekli Kaygı Ölçeği	52.35	5.99	52.00	25.00	69.00
Benlik Saygısı Ölçeği	70.60	16.40	72.00	16.00	100.00

Öğrencilerin akademik ortalamaları ile "Durumluk Kaygı Ölçeği" puan ortalamaları arasında anlamlı ve negatif yönde bir ilişki ($p=0.03$, $r=-0.12$), yaşları ($p=0.04$, $r=0.11$) ve sınıfları arasında ($p=0.001$, $r=0.33$) anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır (Tablo 3).

Öğrencilerin akademik ortalamaları ile "Benlik Saygısı Ölçeği" ($p=0.35$, $r=0.05$) ve "Sürekli Kaygı Ölçeği" puan ortalamaları arasında ilişki bulunamamıştır ($p=0.31$, $r=-0.06$) (Tablo 3).

Tartışma

Araştırma, öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile benlik saygısı ve kaygı düzeylerinin akademik başarılarına etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bulgular incelendiğinde, öğrencilerin akademik ortalamalarının cinsiyete göre farklılaştığı, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha başarılı olduğu belirlenmiştir. Yapılan bazı çalışmalarda çalışma bulgumuzu destekler nitelikte kız öğrencilerin daha başarılı olduğu saptanırken (20,21,22) bazı çalışmalarda cinsiyet ve akademik başarı arasında ilişki saptanmamıştır (23,9). Çalışmada kız öğrencilerin akademik başarılarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olmasının yeni hemşirelik yasasıyla hemşirelik mesleğine erkeklerinde katılmasına rağmen toplumumuzda geleneksel olarak mesleğin kadın mesleği olarak görülmesi ve özellikle klinik uygulamalı derslerde erkek öğrencilerin daha fazla sıkıntı yaşamalarının akademik başarılarını da olumsuz etkileyebileceğiyle bağlantılı olabileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin geldiği lise türüne göre akademik başarının değiştiği saptanmıştır. İkili karşılaştırmalar sonucunda düz lise ve süper liseden gelen öğrencilerin akademik ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunurken diğer liseler arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Mezun oldukları

Tablo 2. Öğrencilerin bazı sosyo-demografik özelliklerine göre akademik başarıları puan ortalamaları

Değişkenler	Akademik Ortalama					
	Ortalama	Standart Sapma	Ortanca	Minimum	Maksimum	Test Değeri
Cinsiyet (n)						
Kız (246)	2.8	0.45	2.90	1.50	3.92	p:0.0001
Erkek (61)	2.3	0.52	2.50	1.40	3.50	U:301.552
Lise						
Düz lise (138)	2.6	0.51	2.80	1.40	3.92	
Meslek lisesi (19)	2.7	0.48	2.75	1.60	3.90	p: 0.015
Süper lise (69)	2.8	0.45	2.94	1.50	3.82	KW:10.35
Anadolu+ kolej (81)	2.7	0.46	2.81	1.52	3.80	
Baba eğitimi						
OY+OYD (21)	2.5	0.55	2.70	1.50	3.30	
İlkokul (124)	2.7	0.48	2.90	1.50	3.92	p:0.14
Ortaokul (51)	2.7	0.52	2.84	1.43	3.80	KW:5.43
Lise+üniversite (111)	2.7	0.47	2.83	1.40	3.70	
Anne eğitimi						
OY+OYD (52)	2.6	0.46	2.81	1.50	3.40	
İlkokul (175)	2.7	0.49	2.85	1.43	3.92	p:0.47
Ortaokul (43)	2.8	0.54	2.83	1.40	3.70	KW:2.49
Lise+üniversite (37)	2.7	0.49	2.75	1.60	3.50	
İkamet						
Ailemle (78)	2.7	0.47	2.81	1.40	3.80	
Akraba+yalnız (14)	2.8	0.30	2.80	2.30	3.35	p:0.79
Yurtta (114)	2.7	0.50	2.90	1.50	3.92	KW:1.26
Arkadaşlarla (101)	2.7	0.51	2.81	1.43	3.90	
Hayatını nerede						
Köy (39)	2.8	0.37	2.90	1.64	3.54	p:0.73
Kasaba (25)	2.8	0.40	2.80	2.00	3.44	KW:0.88
Şehir (243)	2.7	0.52	2.81	1.40	3.90	
Mesleğin saygınlığı						
İyi (83)	2.8	0.50	2.95	1.52	3.92	
Orta (52)	2.7	0.48	2.80	1.50	3.45	p:0.04
Kötü (57)	2.7	0.47	2.80	1.50	3.80	KW:8.12
Fikrim yok (115)	2.7	0.48	2.80	1.43	3.62	

Tablo 3. Hemşirelik bölümü öğrencilerinin akademik başarıları ile durumluk-süreklilik kaygı ölçeği ve benlik saygısı ölçeği puanları arasındaki ilişki

Değişkenler	DKÖ		SKÖ		BSÖ		Yaş		Sınıf	
	*r	p	r	p	r	p	r	p	r	p
Akademik başarı	-0.12	0.03	-0.06	0.31	0.05	0.35	0.11	0.04	0.33	0.001
	*0.00–0.25 Çok zayıf		0.26–0.49 Zayıf		0.50–0.69 Orta		0.70–0.89 Yüksek		0.90–1.00 Çok yüksek	

lisenin başarı düzeyi de aldıkları eğitimi ve düzenli çalışma alışkanlıklarını etkilemektedir. Süper lise öğrencileri düz lise öğrencilerine göre daha yüksek not ortalaması ile lise eğitimine başlamaktadır. Bu durumun daha sonraki eğitim hayatlarında da akademik başarılarını olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir.

Öğrencilerin %27.1'i (n=83) hemşirelik mesleğinin saygınlığının iyi, %17.0'ı (n=52) saygınlığının orta, %18.6'sı (n=57)

saygınlığının kötü olduğunu, %37.3'ü (n=114) fikrinin olmadığını ifade etmişlerdir. Yeşil ve arkadaşlarının (2006) yaptığı çalışmada da hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik imajıyla ilgili olumlu düşüncelere sahip olduğu belirlenmiştir. Araştırmada %59.2'si "hemşirelik toplumda önemli bir statüye sahiptir" ifadesine katılmıştır (24). Özpancar ve arkadaşlarının (2008) yapmış oldukları çalışmada da öğrencilerin %58,2'si "hemşirelik mesleği toplumda önemli bir statüye sahiptir" ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir (25). Ayrıca

araştırmamızda akademik ortalama ile öğrencilerin hemşirelik mesleğinin saygınlığı hakkındaki düşünceleri arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Hemşirelik mesleğinin saygınlığının iyi olduğunu düşünen öğrencilerin akademik ortalamalarının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum, mesleği sevmenin ve önemsemenin akademik başarıyı artırdığını düşündürmektedir.

Araştırmamızda akademik ortalama ile öğrencilerin yaş ve sınıfları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu bulgu öğrencilerin yaşları büyüdükçe ve sınıflar ilerledikçe akademik başarılarının arttığını göstermektedir. Bu durum ilk yılların okula, derslere, eğitimciler ve çevreye alışma dönemi olmasından kaynaklanmış olabilir. Bazı öğrencilerin ailelerinden ayrılma sonucu üniversite ortamına uyumun ilerleyen dönemlerde sağlanması akademik başarılarını etkileyebilir. Ayrıca bu bulgu, öğrencilerin ilk yıllarında derslere adapte olamadığını, fakat ilerleyen sınıflarda mesleğin sevildiğini veya kabullenildiğini, yaşları büyüdükçe ve sınıflar ilerledikçe öğrencilerin mesleki becerilerinin arttığını ve tüm bunların sonucunda uyum sorunlarının azaldığını düşündürmüştür. Uyumun sağlanması da ilerleyen yaşlarda ve sınıflarda akademik başarıyı artırmaktadır.

Araştırmanın sonucunda benlik saygısı ve akademik ortalama arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Suner İkiz'in (2000) lise öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada, akademik başarı ile benlik saygısı arasında anlamlı negatif bir ilişki olduğu (26); Yalım'ın (2001) yüksekokul öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada benlik saygısı yüksek olan öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin olumlu yönde olduğu, benlik saygısı düşük olan öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin olumsuz yönde olduğu belirlenmiştir (27). Yapılan diğer çalışmalarda da öğrencilerin benlik saygıları arttıkça akademik başarılarının arttığı tespit edilmiştir (28,29,30). Çalışmada öğrencilerin akademik başarıları ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki saptanamamasının nedeni hemşirelik eğitiminde akademik başarının sadece benlik saygısından değil öğrencilerin iletişim, empati, yetenek ve çalışma alışkanlıkları gibi özelliklerinden de etkilenmesine bağlı olabileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin akademik başarıları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde, artan kaygının akademik başarıyı olumsuz etkilediği saptanmıştır. Bu durum literatürle paralellik göstermektedir. Bizim araştırmamızı destekler biçimde, Yıldırım'ın çalışmasında (2000) sınav kaygısı yüksek olan öğrencilerin akademik başarılarının daha düşük olduğu belirlenmiştir (31). Okur ve Bahar (2010) ise ileri düzeyde kaygı durumunu bireyin akademik performansını olumsuz yönde

etkileyen bir faktör olarak belirtmişlerdir (32). Bu durumun kaygı düzeyi yüksek olan öğrencilerin, sınav kaygısının da yüksek olmasından ve düşünme yeteneğini iyi kullanamamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sonuç ve öneriler

Öğrencilerin akademik ortalamalarının; cinsiyete göre farklılaştığı, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha başarılı olduğu,

Akademik ortalamaların öğrencilerin geldiği lise türüne göre değiştiği; farkın düz lise ile süper liseden gelen öğrencilerin akademik ortalamalarından kaynaklandığı,

Akademik ortalama ile öğrencilerin hemşirelik mesleğinin saygınlığı hakkındaki düşünceleri arasında anlamlı farklılık olduğu, mesleğin saygınlığının iyi olduğunu düşünen öğrencilerin akademik ortalamasının diğer gruplara göre yüksek olduğu,

Öğrencilerinin akademik başarıları ile yaşları ve sınıfları arasında anlamlı ve pozitif yönde, Durumluk Kaygı Puanları arasında ise anlamlı ve negatif yönde ilişki olduğu belirlenmiştir.

Hemşirelik öğrencilerinin okul dönemi boyunca akademik başarılarını etkileyen faktörlerden olan kaygının azaltılması için şu önerilerde bulunulmuştur:

- Erkek öğrencilerin hemşirelik eğitimi sırasında desteklenmeleri,
- Hemşirelik mesleğinin toplumdaki saygınlığı ve tanıtımının artırılmasına yönelik tanıtım toplantıları düzenlenmesi,
- Öğrencilere kaygı ve stresle başa çıkma yolları hakkında eğitim ve seminerler verilmesi,
- Staj ve uygulamalarda öğrencilerin yaşadıkları kaygı göz önünde tutulması,
- Öğrencilerin yaşadıkları duyguların farkında olmaları ve karmaşık bilgi, beceri gerektiren işlemler uygulanırken öğrencilerin bu duygularını paylaşmasını sağlayacak düzenlemeler yapılması,
- Uygulamalar ve sınav öncesinde kaygılarını azaltmalarına yardımcı olacak bilgilendirme yapılması,
- Okula yeni başlayan öğrencilerin okula uyumlarını kolaylaştırmak için tanışma toplantıları gibi okula uyum çalışmalarının yapılması,
- Öğrencilerin kaygılarını azaltacak ve sosyal yönden gelişmelerini sağlayacak okul kulüpleri veya bireysel hobilerini geliştirecek faaliyetler desteklenmesi önerilebilir.

Kaynaklar

1. Akça Ay F. Temel Hemşirelik. Kavramlar, İlkeler, Uygulamalar, 2. Baskı, İstanbul: Medikal Yayıncılık, 2008:111-2.
2. Bektaş M. Sağlığı Geliştirme Konusunda Verilen Eğitimin Benlik Kavramı, Kaygı Düzeyi ve Olumlu Sağlık Davranışlarında Bulunma Durumuna Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İzmir: 2002.
3. Öz F. Sağlık Alanında Temel Kavramlar. 1. Basım. Ankara: İmaj Matbaacılık, 2004.
4. Tüzün EH, Eker L. Sağlık Değerlendirme Ölçütleri ve Yaşam Kalitesi. Sağlık ve Toplum 2003;2:3-9.
5. Bayık A. Ülkemizde Hemşirelik Eğitiminin Gelişimi ve Öğretme İlişkin Sorunlar. Ege Üniversitesi HYO Dergisi 1991;7:29-40.
6. Erdemir F. Hemşirenin Rol ve İşlevleri ve Hemşirelik Eğitiminin Felsefesi. Cumhuriyet Üniversitesi HYO Dergisi 1998;2:59-63.
7. Öztürk N, Ulusoy H. Lisans ve Yüksek Lisans Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeyleri ve Eleştirel Düşünmeyi Etkileyen Faktörler. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi 2008;1:15-25.
8. Dil S, Bulantekin Ö. Hemşirelik Öğrencilerinde Akademik Başarı Düzeyi ile Aile İşlevselliği ve Kontrol Odağı Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi - Journal of Psychiatric Nursing 2011;2:17-24.
9. Keskin G, Sezgin B. Bir Grup Ergende Akademik Başarı Durumuna Etki Eden Etmenlerin Belirlenmesi. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi 2009;4:3-18.
10. Bozanoğlu İ. Bilişsel Davranışçı Yaklaşım Dayalı Grup Rehberliğinin Güdülenme, Benlik Saygısı, Başarı ve Sınav Kaygısı Düzeylerine Etkisi. Ankara Üniv Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi 2005;38:17-42.
11. Yörükoğlu A. Gençlik Çağı-Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar. 13. Basım. İstanbul: Özgür Yayınları, 2000.
12. Karadağ G, Güner İ, Çuhadar D, Uçan Ö. Gaziantep Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Benlik Saygıları. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi 2008;3:29-42.
13. Çetinkaya B, Başbakkal Z. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin Benlik Saygısı Düzeylerinin ve Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi. Ege Üniv Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2005;21:47-57.
14. Chedraui P, Pérez-López FR, Mendoza M, Leimberg ML, Martinez MA, Vallarino V, Hidalgo L. Assessment of Self-esteem in Mid-aged Women. Maturitas 2010;66:77-82.
15. Pişkin M. Özsayı Geliştirme Eğitimi. (Ed.) Kuzgun Y. İlköğretimde Rehberlik. Nobel Yayınları, 2004:95-123.
16. Tabur F. Düşük Riskli Olan Kadınlardaki Kaygı Düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Afyonkarahisar: 2007.
17. Erbil N, Kahraman AZ, Bostan Ö. Hemşirelik Öğrencilerinin İlk Klinik Deneyim Öncesi Anksiyete Düzeylerinin Belirlenmesi. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2006;9:10-16.
18. Küçük D. Müzik Öğretmeni Adaylarının Sınav Kaygısı, Benlik Saygısı ve Çalgı Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2010;11:7-50.
19. Başaran MH, Taşgın Ö, Sanioğlu A, Taşkın AK. Sporcularda Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2009;21:533-42.
20. Demirtaş H, Özer N. Öğretmen Adaylarının Zaman Yönetimi Becerileri ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. Eğitimde Politika Analizleri ve Stratejik Araştırmalar Dergisi 2007;2:34-48.
21. Güven B. İlköğretim Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri, Tutumları ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. TSA Dergisi 2008;12(1):35-54.
22. Özay E, Ocak İ, Ocak G. Genel Biyoloji Uygulamalarında Akademik Başarı ve Kalıcılığa Cinsiyetin Etkisi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2003;2:63-67.
23. Kılıç E, Karadeniz S. Cinsiyet ve Öğrenme Stiline Gezinme Stratejisi ve Başarıya Etkisi. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi 2004;24(3):129-46.
24. Yeşil G, Sevindik F, Ardic M, Kılıçoğlu Z, Uğdur E, Yekeler B. Hemşirelik Yüksekokulunda Okuyan Öğrencilerin Meslek İmajına İlişkin Düşünceleri. 20-21 Nisan Şanlıurfa 5. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi Kitabı, 2006:213.
25. Özpancar N, Aydın N, Akansel N. Hemşirelik 1. Sınıf Öğrencilerinin Hemşirelik Mesleği ile İlgili Görüşlerinin Belirlenmesi. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2008;12:9-17.
26. Suner İkiz FE. Farklı Liselerdeki Ergenlerin Benlik Saygısı, Akademik Başarı ve Sürekli Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir: 2000.
27. Yalın E. Yüksekokul Öğrencilerinde Benlik Saygısının Akademik Başarı ve Aile İletişime Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kocaeli: 2001.
28. Doğusal N. İlkokul Beşinci Sınıf Öğrencilerinde Benlik Kavramının Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara: 1987.
29. Yenidünya A. Lise Öğrencilerinde Rekabetçi Tutum, Benlik Saygısı ve Akademik Başarı İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul: 2005.
30. Tatoğlu N. Zonguldak İl Merkezinde 15-17 Yaş Grubu Genel Lise Öğrencilerinde Benlik Saygısının Akademik Başarıya Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Zonguldak: 2006.
31. Yıldırım İ. Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Yalnızlık, Sınav Kaygısı ve Sosyal Destek. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fak Dergisi 2000;18:167-76.
32. Okur M, Bahar HH. Learning Styles of Primary Education Prospective Mathematics Teachers; States of Trait-Anxiety and Academic Success. Procedia Social and Behavioral Sciences 2010;2:3632-7.